

Thorma János (1870-1937)

Bódító virágözön

olaj, karton 57,5x66,5

jelezve balra lent: Thorma

hátdoldalon: törzskönyvi szám: 40, festette Thorma János 1928. évben

Irodalom:

- Bay - Boros - Murádin: Thorma Budapest, 1997
- Réti István: A nagybányai művésztelep Budapest, 1994
- Nagybánya művészete MNG, 1996
- Mohy Sándor: Műhelynapló Kolozsvár, 1981

A kép hátdalán a Thorma által sajátkezűleg feltüntetett törzskönyvi szám (No.40) és az 1928-as évszám alapján a mű pontosan elhelyezhető az életműben.

A mester sok évi szünet után, 1928-ban fordult ismét érdeklődéssel a portré műfaja felé. Több női arcképet ismerünk ebből az évből, amelyeken modelljeit virágcsokorral ábrázolta.

A Bay-Boros-Murádin Thorma album is bemutat néhányat ebből a műfajból: *Női portré bazsarózsákkal* (75. oldal), *Ibolyákat tartó nő* (77. oldal), és a könyv alkotásjegyzéke is megjelöl 1928-ból hasonló tárgyú műveket: *Nő névnapi csokorral* (kat.sz.234), *Ica virágcsokorral* (kat.sz.268, törzsk.sz.1928/42). A Kiesélbach Galéria 1997-es téli képaucióján is szerepelt a 219-es tételszám alatt egy *„Hölgy virágcsokorral”* című hasonló Thorma mű.

Az 1928-as évet áttekintve láthatjuk, hogy milyen gyakran foglalkoztatta Thormát a *„fiatal nő virágcsokorral”* való ábrázolása. Vajon miért lehetett a korosodó festő számára olyan izgalmas ez a téma, hogy mint valami érzéki élvezetet nyújtó ínycsengéshez, mint személyes felfedezéshez megannyiszor visszatért? Az e témakörben festett képeinek zömén a már kánonszerűen ismételt motívumok (nő virággal), szinte ikonográfiai jelentéssel töltik meg azt a banális asszociatív kapcsolatot, amit a bimbójából kifeszülő, leszakításra váró virág és a nővé érett fiatal hölgy látványa egyszerre sugall.

Ez a *„sugallat”* aztán egy évvel később, 1929-ben Thorma életében beteljesedik, amikor feleségül veszi azt a Kiss Margitot, aki leggyakrabban volt modellje az itt tárgyalt képeknek is. Úgy tűnik, mintha ennek a fiatal nőnek a lényege nem csak a festő témavilágát határolná körül, hanem mintha ehhez a műzsává emelt lényhez fűződő viszonyában dőlne el Thormának a festésről alkotott esztétikai felfogása is. Az az állandóan pulzáló inspiratív viszony, ami élete párjához, mint kimeríthetetlen forráshoz köti, szinte átrendezi egész festészetének hangszerelését. Ahogy alakját megformázza a gördülékeny, laza ecsetkezeléssel, puha egymásra omló színfoltokkal, azt is az érett férfi gyengédsége, nemes eleganciája lényegíti át. Az oldott, levegős képalkotás, a komplementer színek finom játéka az impresszioniz-

mushoz közelíti, de az érzéki benyomásokból táplálkozó látványfestészetének a hangulatát olykor megmártja a szecesszió édes-bús melankóliájában is. Azonban az a korával már kevésbé koherens küldetés tudat, amivel klasszikus szépségeszményét őrzi, az impresszionizmust jóval megelőző korból jelöli ki művészi példaképét: az impresszionisták ősforrásánál, Velazqueznél. Thorma nyilatkozataiból tudjuk, hogy mennyire nagyra értékelte ezt a spanyol festőóriást: *„Ha megnézik Velazquez későbbi képeit, sok, amolyan egyszerűben felrakott fenséges színfoltot láthatnak rajta. Ő a legfestőibb festő. Képein életet kap a színfolttól és csodálatos tartozéka lesz az ábrázolásnak. Alakjai az életet sugározzák, csupa levegős színfolttal csíkon keresztül. Szeretem minikéit és nem tudom eléggé dicsérni a mesterek legnagyobbikát... Nézzék, itt ez a női portré, most csinálom, valőrös színfolttokból áll, ezért befejezetlennek látszik, de miért vigyem tovább, ha mindent elmondtam rajta!”* (Lásd Mohy)

A *„Bódító virágözön”* című alkotás, frissességével és különleges, fanyar színkombinációival emelkedik ki az analógia-ként megemlített Thorma művek sorából. Amíg e kép párdarabjait a tetszetős motívumok (a szép nő és a virág) beállított egymásmellé rendelése jellemzi, valamint egyfajta bágyadt melankólia lengi át, ezzel szemben Thorma itt természetes viszonyt tudott teremteni modellje és a csokor között. Láthatóan éppen e motívumok között indukálódott viszony izgatta a festőt: egy olyan örömteli pillanatot próbált megragadni, amelyet egy váratlanul ajándékozott virágcsokor okozhat. A mester maga is e fiatal hölgy derűjéből töltekezve, ezt egyszeri lendülettel képes volt megjeleníteni. A gyöngyházfényben ragyogó arc elé emelt sárga és fehér szirmú virágok özöne szinte tűzijátékszerűen lövell szét, még a háttér angolvörös tapétájának kacskaringós motívumai is mintha a csokorból hullanának alá. A kép egész felületét az egyszerre festés elevevességével birtokolja a festő; minden elemét az a derű lényegíti át, amelynek megragadása elsődleges célja volt.

M.G.

107.▶

Thorma János (1870-1937)

Bódító virágözön

Olaj, karton 57,5 x 66,5 cm

Jelezve jobbra lent Thorma

hátdoldalon: törzskönyvi szám: 40,

festette Thorma János 1928. évben

Kikiáltási ár: 1.000.000 Ft